

REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE LATINSKÉ AMERIKY

14. přednáška
Kolumbie

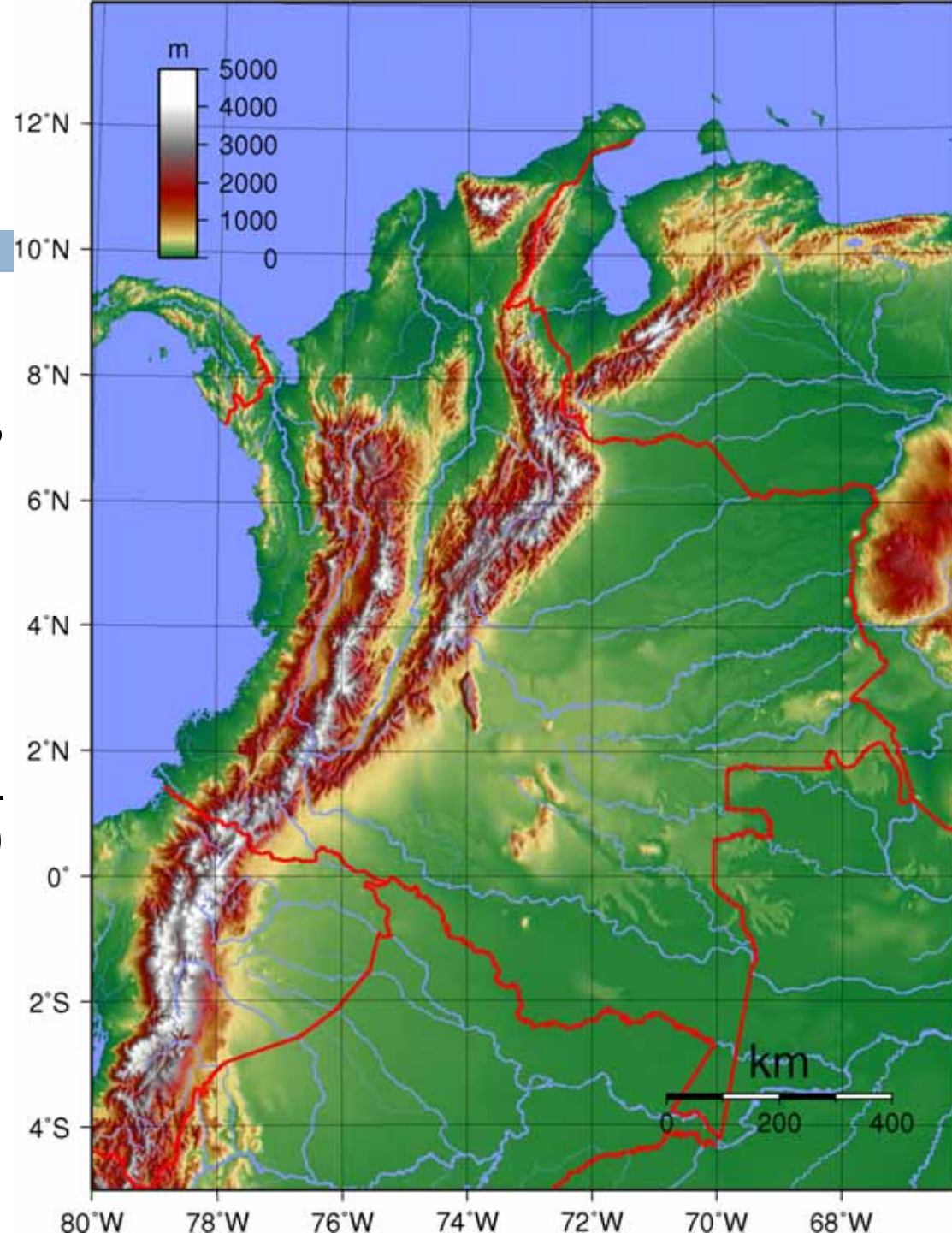
Základní údaje

- Strategicky výhodná poloha mezi dvěma oceány, v Karibském moři i ostrovy San Andrés a Providencia, v Pacifiku Malpeo, Gorgona
- 1 138 910 km²
- 45,6 mil. (odhad 2010) – druhý nejlidnatější stát v Jižní Americe, 3. v Latinské Americe, 4. největší španělskojazyčná populace světa (po Mexiku, USA a Španělsku)

Příroda

3 pásma And:

- Cord. Occidental
- Cord. Central (sopky Nevado del Ruiz – 5400 m, Tolima – 5215 m)
- Cord. Oriental (rozlehlé náhorní plošiny)
- Izolované masivy Sierra Nevada de Santa Marta (s nejvyššími kolumbijskými horami Pico Cristóbal Colón – 5775 m a Pico Simón Bolívar) a Serranía de Baudó

Nížiny

- Region **Oriente** (přes 50 % plochy, ale jen 3 % obyvatel):
 - Amazonská
 - Orinocká
- Nížiny na dolních tocích řek Magdalena, Cauca, Atrato
- Úzká pobřežní nížina podél Pacifiku

Podnebí

- Ovlivněno hlavně reliéfem
- Díky VCA jsou dobře zásobeny srážkami
 - Západní Kordillera a pacifické pobřežní nížině (na jihu 3000 mm, na severu až 9000 mm)
 - Východní svahy Východní Kordillery (3000–5000 mm)
 - Amazonská nížina (2000–3000 mm)

Llanos

- Severně od ř. Guaviare
- Travnaté formace s ostrůvkovitým výskytem stromů
- 2 sezóny podle množství srážek:
 - ▣ duben–listopad ... deštivé období
 - ▣ prosinec–březen ... sucho
- 2 typy:
 - ▣ Llanos arriba (vysoké l.) – vlhčí, rostlinná výroba, na úpatí hor
 - ▣ Llanos abajo (nízké l.) – sušší, pastviny

Přírodní rizika

- 15 vulkánů
- Povodně v období dešťů (nepredikovatelně zintenzivňované v souvislosti s ENSO, ovlivněné také deforestrací v Andách)

Historie

- První evropský kontakt 1499
- Nejstarší evropská sídla na americké pevnině:
 - ▣ **Santa Marta** – založeno 1525, první osadníci obchodovali s domorodci, hledali zlato, chovali dobytek
 - ▣ **Cartagena** – založena 1533 jako obranná pevnost, Jimenez de Quesada (ze Santa Marty)
 - ▣ **Bogotá** – založena 1538 na náhorní plošině s mírným klimatem, vybrána za administrativní centrum, kolem ní pak základna španělského osídlování a zemědělství (pšenice, ječmen, brambory) ⇒ na karibském pobřeží nadále jen opěrné body

Historie

- 1543 ... kapitanát Nová Granada (v rámci místokrálovství Peru)
- 1718 ... místokrálovství Nová Granada (zahrnovala i dnešní Panamu, Ekvádor, Venezuelu)
- 1810 ... povstání v Bogotě, svržení místokrále, počátek boje za nezávislost (rozdrobení na provincie)
- 1811 ... vyhlášení nezávislého státu Cundinamarca
- 1815–16: Španělé znovu ovládli hlavní centra (Bogotá, Cartagena)
- 7. 8. 1819 vítězství Bolívarovy armády v bitvě na ř. Boyacá u Bogoty
- Vyhlášení nezávislé federativní republiky v hranicích místokrálovství Nová Granada (3 členské státy: Ekvádor, Venezuela a Nová Granada)

Proč Kolumbie?

- šp. Colombia [ko'lombja], angl. Colombia [kə'lʌmbiə]
- Název připomínající Kryštofa Kolumba navrhl venezuelský revolucionář Francisco de Miranda (ale zamýšlel ho jako označení celé Latinské Ameriky)
- V roce 1819 byl využit pro název nového státu – **Republika Kolumbie**
- V roce 1829 se odtrhla Venezuela, v roce 1830 Ekvádor
- pojem „Kolumbie“ byl ale nadále vnímán jako označení SZ části Jižní Ameriky; „zbytek“ území se proto od r. 1831 vrátil k názvu **Nová Granada** (Republika Nová Granada, od roku 1858 Granadská konfederace, kterou tvořilo 9 suverenních států)
- v roce 1863 pak přejmenoval na **Spojené státy kolumbijské**
- v roce 1886 byla federace zrušena, unitární stát pak dostal opět název **Republika Kolumbie**

Pozůstatek:

Kolumbie:

Venezuela:

Ekvádor:

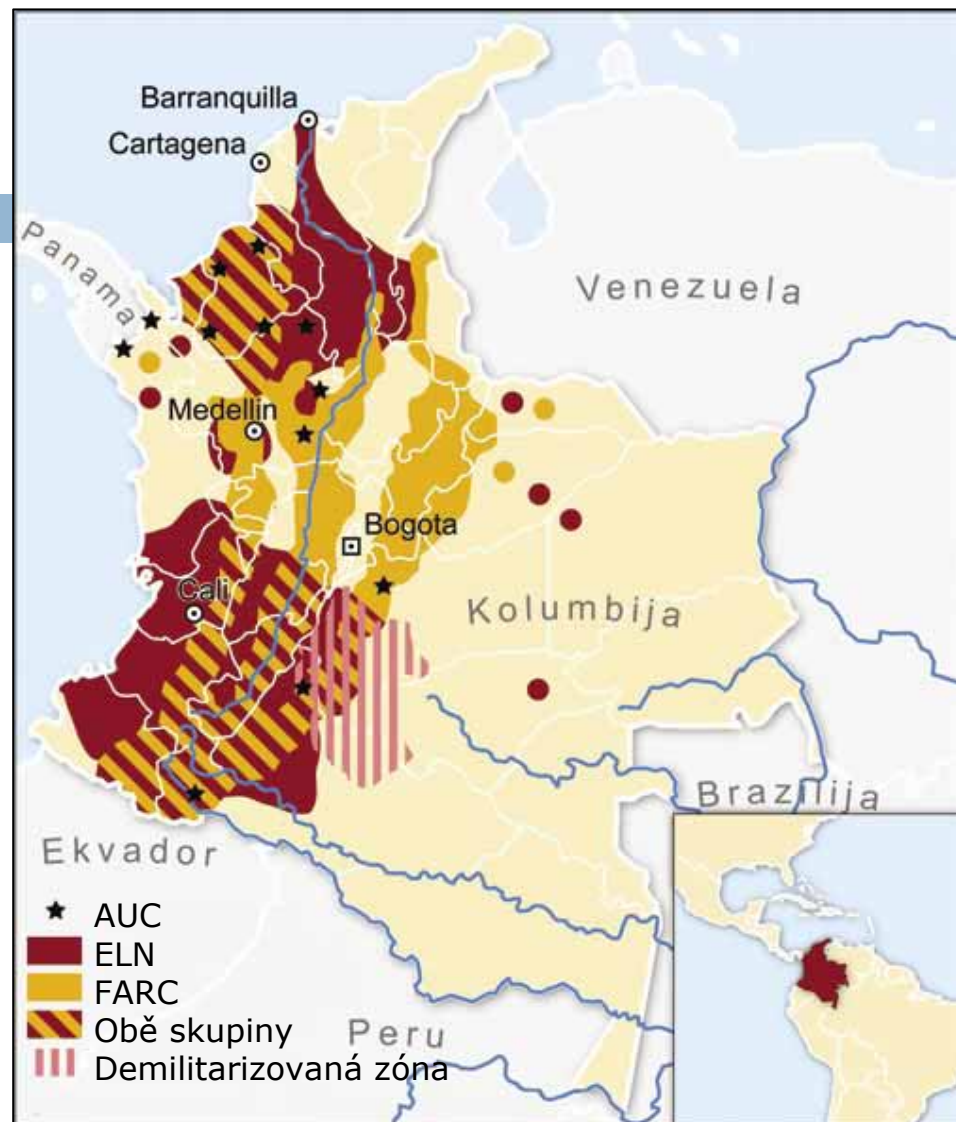

Historie

- 19. století: politická nestabilita, soupeření unionistů a federalistů / liberálů a konzervativců několikrát přerostlo v občanské války
- 1903: od K. se odtrhlo strategicky významné území Panamy (iniciováno USA, ty také v roce 1921 zaplatily Kolumbii odškodnění 25 mil. \$, výměnou Kolumbie uznala panamskou nezávislost)
- Přelom 40. a 50. let – eskalace politického násilí mezi liberály a konzervativci (*La Violencia*), až 180 tis. Obětí; ukončeno dohodou obou stran o vytvoření Národní fronty (následujících 16 let se pravidelně střídaly na pozici prezidenta a měly paritu ve volených orgánech)
- V tomto období omezena legální politická soutěž, vytvořena řada převážně levicových gerilových hnutí (FARC, ELN ...) – aktivní dosud
- Od 70. let také nárůst moci drogových kartelů – silný vliv i na politiku, růst kriminality a také podpora (většinou pravicových) paramilitárních skupin
- 1991 – nová ústava

Uribeho éra

- Přelom 20. a 21. století: pokus o řešení násilností dohodou s gerilovými formacemi (mj. pro ně vytvořena demilitarizovaná zóna) – neúspěšné
- 2002–2010 prezident **Álvaro Uribe**, změna taktiky: výrazný důraz na vojenské řešení a obnovení plné suverenity státu v operačních oblastech geril
- Výrazné zlepšení bezpečnostní situace (v letech 2000–2009 počet únosů klesl z 3 700 na 172, počet vražd z 29 tis. na 16 tis., počet členů geril ze 17 na 9 tis.)

Upraveno podle: Kokalj, Ž. (2007): Kolumbija – primer pomena stabilnih političnih razmer za gospodarski in družbeni razvoj države, Geografski obzornik, 54(2), Ljubljana : Zveza geografskih društev Slovenije. ISSN 0016-7274, str. 13

Politika

- Prezidentská unitární republika
- Prezident i 2komorový parlament je volen na 4 roky, volební systém je proporční
- Dlouhá tradice ústavní vlády:
 - existují 2 tradiční velké strany – liberálové (od 1848) a konzervativci (1849) – s přibližně stejnou podporou, dlouhodobě se střídaly u moci
 - Menší podporu má několik rychle se přeskupujících menších stran
 - Občas se vytvoří na 1–2 volební období silná personalistická strana odštěpená od liberálů nebo konzervativců, která i může vyhrát volby
 - V posledních letech se systém výrazně diverzifikuje

- Vládnoucí stranou je v současnosti středo-pravá **Sociální strana národní jednoty** (Partido Social de Unidad Nacional) alternativně používající i název **Strana J** (*Partido de «la U»*)
- Založena 2005 příznivci prezidenta Álvara Uribe v parlamentu, převážně dřívější členové Kolumbijské liberální strany (ale také řada konzervativců)
- Oficiální ideologií je liberální konzervatismus a „uribismus“ (důraz na zajištění bezpečnosti, zaměstnanosti a přilákání zahraničních investic, nedůvěra k venezuelské „bolívaské revoluci“)

Volby Poslanecké sněmovny 2010

	%	míst
Strana J (<i>Partido de la U</i>)	25,9	47
Kolumbijská konzervativní strana (<i>Partido Conservador Colombiano</i>)	21,4	38
Kolumbijská liberální strana (<i>Partido Liberal Colombiano</i>)	19,3	37
Radikální změna (<i>Cambio Radical</i>)	7,7	15
Strana národního sjednocení (<i>Partido de Integración Nacional</i>)	7,4	12
Alternativní demokratický pól (<i>Polo Democrático Alternativo</i>)	5,9	4
Nezávislé hnutí úplné obnovy (<i>Movimiento Independiente de Renovación Absoluta</i>)	3,0	3
Strana zelených (<i>Partido Verde</i>)	3,0	3
Domorodá sociální aliance (<i>Alianza Social Indigena</i>)	1,9	1
ostatní	4,5	4
celkem	100,0	164

Po volbách 2010

- Prezident Juan Manuel Santos (Sociální strana národní jednoty)

Obyvatelstvo

- Průměrně 40 ob./km², nejhustěji zalidněny horské kotliny a náhorní plošiny a karibská pobřežní nížina
- Roční přírůstek 1,6 %
- Vysoká urbanizace – 73 %, ročně přibude ve městech 2,4 % (hl. pracovní migrace z venkova – od poloviny 20. stol.); 5 milionových měst (Bogotá, Medellín, Cali, Barranquilla, Cartagena)
- Bogotá: 1938: 358 tis., 1995: 5,6 mil., 2010: 8,8 mil.
- Vzhledem k pol. násilí v zemi je v Kolumbii vysoký podíl vnitřně přesídlených osob (IDPs) – snad až 4,5 mil.

Etnická diverzita

- Etnicita není sledována, ve sčítání je možné se ale přihlásit k několika menšinovým skupinám
- dohad: 58 % mestici, 20 % běloši (kreolové), 21 % „Afrokolumbijci“ (14 % mulati, 4 % černoši, 3 % zambové), 1 % indiáni (hl. Čibčové)
- Pro indiány je zřízeno 567 rezervací (*resguardos*) – zabírají 30 % rozlohy státu, žije v nich 800 tis. lidí, podle ústavy z roku 1991 uznána mj. jazyková a kulturní autonomie, vzdělání je bilingvní, indiáni mají rezervovaná místa v parlamentu

Hospodářství

- HDP/ob. (parita kupní síly, 2009): 8936 \$
- Gini (2006): 0,587 (nejvyšší v LA)
- HDI (2007): 0,807 (vysoký)

Zemědělství

- Zaměstnává 26 % obyv. (prům. 30 %, služby 44 %)
- Tvoří 14 % HDP (prům. 32 %, služby 54 %)
- Zemědělská půda tvoří 2/5 plochy území
- Struktura plodin závisí na nadm. výšce:
 - Vlhké teplé nížiny: banány, cukrová třtina, rýže
 - Mírně teplé polohy: káva, kakao, kukuřice, bavlna
 - Náhorní plošiny a horské pánve: ječmen, pšenice, kukuřice, brambory
 - Vyšší polohy: pastevectví (ovce, hovězí dobytek)
- Plodiny pro domácí spotřebu: maniok, kukuřice, zelenina
- Vývozní plodiny: káva, bavlna, marihuana, cukrová třtina, rýže, kakao, banány

Zemědělství

- Závlahy: na západě ne, na východě občas
- Výrazné zemědělské oblasti:
 - Východně od Magdaleny: extenzivní chov dobytka
 - Oriente: půda obdělávaná jen v podhůří And (tam včetně koky), v llanos extenzivní dobytkářství
 - Údolí Cauca sev. od Cali: velmi úrodné sedimenty – výborné podmínky pro pěstování tabáku a cukrové třtiny

Kolumbijská káva

- Začíná se pěstovat v polovině 19. století
- dnes po Brazílii 2. největší producent
- Nejdůležitější legální exportní plodina (fakticky ale kokain)
- Ideální podmínky jsou v andském stupni *tierra templada*, příkré svahy ale omezují možnosti práci mechanizovat ⇒ vysoká náročnost na nekvafikované pracovní síly
- Hlavní regiony: Antioquia (malé rodinné farmy) a horní částí údolí řek Magdalena a Cauca

Průmysl

- Nepříznivě působí FG podmínky (řada míst v zemi je obtížně dopravně dostupná), původně proto převládaly malé podniky místního zpracovatelského průmyslu
- Poč. 20. století: vytvářejí se průmyslová centra v **Medelínu** (textil, obuvnictví, potravinářství, ocelárny a železárny)
- později nastupuje rozvoj **Cali** – těží z dobrého dopravního spojení s přístavem Buenaventura, přes který se realizuje většina vývozu, rychlý rozvoj po otevření Panamského průplavu
- 1/4 hospodářské produkce se soustřeďuje v Bogotě (potravinářský, textilní, chemický, stavební hmoty)
- Suroviny: zlato, smaragdy, uhlí (řada ložisek), ropa, zemní plyn (La Guajira), nikl, měď, železná ruda

Export

- Odvětvová struktura: 27 % ropné produkty, 15 % káva, 10 % chemické výrobky, 10 % ryby, 8 % textil, 8 % uhlí, 7 % ostatní potraviny
- Podle zemí: USA (35 %), Německo (7 %), Peru (6 %), Venezuela (6 %), Ekvádor (4 %) ...